నీలం పట్టుచీరెకి ఎర్రజరీ పమిట కొంగులా వున్న పడమటి ఆకాశాన్ని చూస్తూ పిట్టగోడని ఆనుకుని నిలబడింది భానుమతి.

సాయంత్రం అందంగా వుంది. అందంలో విషాదం వుంది. వియోగంనుంచి జనించే విషాదం అది.

కాంపౌండ్‌లో కారు ఆగడం విని క్రిందికి చూసింది. సరస్వతి దిగుతోంది. వెనక ఆమె భర్త వెంకట్రావు. వాళ్ళు దగ్గర బంధువులే—ఎప్పుడైనా వస్తూనే వుంటారు.

[illegible] వాళ్ళని పలకరించి కూర్చోపెట్టింది. వసారా పెద్దది. చుట్టూ స్తంభాలకి ఆనుకుని కుర్చీలున్నాయి. ఆ స్తంభాలకే అల్లుకున్న తీగెలు పూసినపువ్వులు వన్నెవి పరిమళం వెదజల్లుతున్నాయి. ఆ పరిమళం ఆహ్లాదకరంగా వుంటూనే విషాదాన్ని మోసుకొస్తున్నది—అవును—అక్కడవున్న నాలుగు కుర్చీల్లో ఒకటి ఖాళీగా వున్నది కదా మరి!!

తలవంచుకుని కూర్చుని కప్పుల్లో కాఫీ పోసి వాళ్ళముందుకి పెట్టింది భానుమతి.

'రేపు మా మహిళామండలిలో, బీహార్ క్షామ బాధితుల సహాయార్థం ఒక వెరైటీ ప్రోగ్రాం ఏర్పాటు చేస్తున్నాం—నువ్వు టికెట్ తీసుకోవాలి—తీసుకోడమే కాదు—తప్పనిసరిగా రావాలి—' అన్నది సరస్వతి ఉత్సాహంగా.

'దిగులు నిలవవుంటే మెదడు కుళ్ళిపోతుంది. జీవితం నరకం అవుతుంది—విధి లిఖితాన్ని తప్పించేవారు లేరనే సంగతి నీకు తెలును కదా! రెండువంతుల జీవితం ముందే వున్నది. జీవితాన్ని అనుభవించడం, హాయిగా బ్రతకడం, మనకున్న పరిధిలో ఇతరులని సంతోషపెడుతూ మనం సుఖపడడం అవసరం అంటాను—' అన్నాడు వెంకట్రావు, కొంచెం ఆవేశంగా.

భానుమతి ఏమీ అనలేదు. పూర్వం ఇలాంటి ఓదార్పు వాక్యాలు విన్నప్పుడు అప్రయత్నంగా కంట నీరు తిరిగేది. ఇప్పుడు హృదయంలో కన్నీరు ఇంకిపోయి వుండవచ్చునేమో! అందుకే తుష్ణీంభావం చేసి వూరుకుంది.

'తప్పకుండా రావాలి' అన్నది సరస్వతి మళ్ళీ టికెట్టుయిచ్చి.

'వస్తాను' అంతకు మించి ఏమీ అనలేదు. వాళ్ళు వెళ్ళారు. వంటావిడ ఇంట్లో దీపాలు వెలిగించింది.

'వచ్చినవాళ్ళు భోజనానికి వుంటారా?' అనడిగింది.

'వాళ్ళు వెళ్ళారు' అన్నది ముక్తసరిగా యజమానురాలు.

'అయ్యగారుండగా ఈయన్ని భోజనం చేయంది పోనిచ్చేవారే కాదు. ఎంత బంధుప్రీతి ఆయనకి! ఇంకా ఈ కుర్చీల్లో కూర్చుని మీరు నలుగురూ పేక ఆదు

తున్నట్లు పురటురావి నా కళ్ళకి! మూడు దారి మోటారు సైకిలు వద్దంటే విన్నారు కాదు.'

సంవత్సరంనుంచి వెంకాయమ్మగారు పాఠం అప్పగించని రోజు లేదు.

విసుగ్గా లేచి ఇంట్లోకి వెళ్ళింది భాను మతి—ఇల్లు మహా విసుగు...

ఎక్కడికి వెళ్ళాలి! ఏంచెయ్యాలి!

వెయ్యి మైళ్ళదూరానవుండి, పొట్ట కూటికోసం ఉద్యోగం చేసుకుంటూ, నలుగురు పిల్లల్ని సాకలేక సతమతమై పోతూన్న అన్నయ్యదగ్గరకా?

పుత్రశోకంతో మంచం ఎక్కి క్షణ క్షణం మృత్యువును ఆహ్వానిస్తూన్న అత్త గారిదగ్గరకా? ఇంకా ఎవరున్నారు బంధువులు?

'మీరూ ఇక్కడికి రాకూడదూ?' అని అత్తగారిని ప్రాధేయపడింది.

'పసుపుకుంకుములు కరువైన నీముఖం చూస్తూ నేను బ్రతకలేనే తల్లీ. నా గుండె పగిలి పోతుంది. నేను రాలేను' అనే సింది ఆవిడ.

'ఎంతకాలం ఈ అజ్ఞాతవాసం?' అని మనస్సు ఎదురు తిరిగి ప్రశ్నించని రోజు లేదు—

సూర్యరశ్మి సోకనీయని బ్రతుకు మహా లోతగా వుంది...

రెండురోజులు గడిచాక మళ్ళీ సరస్వతి వచ్చింది.

'మా క్లబ్బులో భరతనాట్యం చేస్తా నన్నావిడకి జ్వరం వచ్చింది. బహుశా టైఫాయిడ్ అవుతుందేమో! ఆ సమయంలో మవ్వు వీణ వాయించకూడదూ?' అని అడిగింది.

ఆశ్చర్యంగా కళ్ళు వెడల్పు చేసుకుని చూసింది భానుమతి.

'నేను కచేరీలు చేయడం మవ్వెరుగుదువా?' అనే ప్రశ్న వుంది ఆమె కళ్ళల్లో.

'రేడియోలో వాయించే దానివిగా. అప్పుడంటే అన్నగారు ఒప్పుకోలేదనుకో! కచేరీలు చేయడానికి! అయినా, ప్లీజ్, నాకోసం ఈ ఒక్క సాయం చేయాలి నువ్వు తప్పదు—ఒక్క అరగంట వాయిస్తే చాలు—' చేతులు పట్టుకుంది. 'ఊ' అని పించుకునే వెళ్ళింది.

బూజు పట్టిన వీణ తీసి తంత్రులు సరిచేసి కృతి చేపింది. వాళ్ళు ఔను అన్నది.

'శ్రీరంగపుర విహార — జయకోదండ రామావతార' అనే కృతి వాయించింది.

అవును మర్చిపోలేదు.

కార్యక్రమం పూర్తయినాక చాలామంది అభినందించారు. క్లబ్బులో మెంబరు కావాలని అడిగారు. 'ఇన్నాళ్ళూ ఎక్కడికీ రాకుండా ఎందుకు వుండిపోయారూ?' అని ఆశ్చర్యం ప్రకటించారు.

ఆ అభినందనల్లో వేడికి శరీరం పులకరించింది. మనస్సు ఉల్లాసం పుంజుకున్నది. చాలామంది తమ ఇంటికి రమ్మని పిలిచారు. జ్యోత్స్నాదేవి మరీ మరీ పిలిచింది. అనుపమాదేవి ఆదివారం 'టీ' రమ్మన్నది. అరవింద తనే వస్తానన్నది.

సరస్వతి తనకారులో లిఫ్ట్ యిచ్చింది.

ఇంటికివచ్చి అద్దంముందు నిలబడింది. ఆకు పచ్చరంగు కంచి పట్టుచీరె, నల్లటి జరీపువ్వుల పట్టు జాకెట్టు, చెవులకి రవ్వల దుద్దులు, మెడలో ముత్యాలదండ, హుందాగావున్న సిగ!! తను! తను ఈ రోజు ఎంత నాజూకుగా వున్నది!! నుదుటి పైన తిలకం వుంటే ఇంకా ఎంత శోభస్కరంగా వుంటుంది. అప్రయత్నంగా వొణుకుతున్న వేళ్ళతో నుదుట తిలకం దిద్దుకుంది. కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.

ఎదురుగా గోడకి వ్రేలాడుతూన్న కృష్ణమూర్తి ఫోటో అద్దంలో తన వెనకగా కనిపించింది. ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగింది.

'నన్ను క్షమించండి— నేనీ ఇంట్లో ఒంటరి జీవితం గడపలేను—నాకు జీవితం కావాలి—ఇలాంటి జీవితం కాదు—కొంచెం మెరుగైన జీవితం—వెలుగువున్న జీవితం'—అని చేతులు జోడించింది.

అతను వుండగా ఆ ఇల్లు బంధువులతో ఎప్పుడూ పెళ్ళివారి విడిదిలా వుండేది. అతనికెన్నో పనులు, తనకి యింట్లో బంధువులు — అతని భార్యగా, ఆ ఇంటి గృహిణిగా బాధ్యతలు నెరవేరుస్తూ గడపటమేగాని బయటి ప్రపంచ మేలాంటిదో పరిశీలించే అవకాశం రాలేదు—

'మహాలక్ష్మిలా వుండేదానివి—పాపం—' భోజనం వడ్డిస్తూ నిట్టూర్చింది వెంకాయమ్మగారు

మనమ్మ చిలుక్కుమనకుండా ప్రాంత లేకపోయింది. ఎంత కాదన్నా తన రక్తంలో తరతరాలనుంచీ వస్తూన్న 'సంప్రదాయం' 'ఆచారం' అనే కణాలు లేకపోలేదు—అందువల్లనే నిండుముస్తాబు చేసుకుని వున్నప్పుడు ఏదో తప్పుచేసినట్లు అనిపించింది భానుమతికి. కానీ మరుక్షణంలోనే చదువువలన మనస్సులో మొలిచిన ఆధునిక భావాలు ఆ అనుభూతిని అణగద్రొక్కాయి.

'నేనేం తప్పు చేయడంలేదు—' అని తనని తానే సమర్థించుకుంది భానుమతి.

ఆదివారం అనుపమాదేవి ఇంటికి 'టీ'కి వెళ్ళింది భానుమతి.

చాలామంది ధనవంతుల ఇళ్ళలాగే వాళ్ళ ఇల్లూ ఖరీదైన సామాన్లతో నిండి వుంది. అనుపమాదేవి ప్రత్యేకమైన అభిరుచులేమీ తెలియజేయడం లేదు గృహాలంకరణ. ఆధునిక సమాజంలో మెలగడానికి కావాల్సిన హంగులున్నాయి.

కాఫీ టిఫినూ వంటావిడచేత చేయించి తెప్పించింది.

తింటూవుండగా, ఆరడుగులపైనే పొడవూ మల్లెపూవులాంటి శరీరం ఛాయా కలిగిన ముప్ఫై ఏళ్ళ యువకుడు ఒకతను తెరవెనుక నిలబడడం గమనించింది భానుమతి.

'నువ్వా రఘూ. లోపలికి రావోయ్—ఫరవాలేదు! నా స్నేహితురాలే ఈవిడ—' అని పిలిచింది అనుపమాదేవి.

అతను వచ్చి మరో కుర్చీ ముందుకి జరుపుకుని కూర్చున్నాడు.

'ఇతను రఘుపతి, నా తమ్ముడు — చదువుమీద ఆసక్తికన్న బిజినెస్ అంటే ఎక్కువ ఇష్టం—ప్రస్తుతం నా దగ్గరే వుంటున్నాడు—' పరిచయం చేసింది.

మామూలుగా నమస్కారంచేసి వూరుకున్నది భానుమతి.

అతనేదో మాట్లాడాడు. మహిళా మండలి కార్యక్రమం తనూ చూశాడట. వీణావాదనం చాలా నచ్చిందట.

'థాంక్స్' అన్నది భానుమతి.

ఇంటికి బయలుదేరుతూండగా తన స్కూటర్‌మీద లిఫ్ట్ యిస్తానన్నాడతను. మొదట్లో ఆశ్చర్యపడినా తరువాత సర్దుకుని 'వద్దులెండి' అనగలిగింది భానుమతి.

ఇంటికి నడిచిరావడం ఆమెకిష్టం. కానీ టాక్సీ ఎక్కాలి తప్పదు.

అప్పటికే ఎవరో పెదవులు చప్పరిస్తూ, 'రిచ్ యంగ్ విడో! పాపం' అన్నారు.

భానుమతికి మధ్యకాలం బాగానే నడిచి పోతున్నట్లుంది.

మందులషాపులో అమ్మకం చాలా బాగా వుందని చెప్పారు శివకామయ్యగారు. ఆయనే అన్నీ చూసుకుంటున్నారు. ఆయన కృష్ణమూర్తికి దూరపు బంధువు — పెద్ద కుటుంబం కలవాడు. ఆర్థికంగా సాయ పడాలనే వుద్దేశ్యంతో, తాను కొత్తగా పెట్టుకున్న మందులషాపు నిర్వహణ బాధ్యత ఆయనకి అప్పగించాడు కృష్ణమూర్తి. అదే భావంతో ఆయన జీతాన్ని హెచ్చు చేసింది భానుమతి 'తండ్రి లాంటి వారు' అంటూ.

ఆ రోజు సాయంత్రం అద్దం ముందు కూర్చుని తను కొత్తగా నేర్చుకున్న హెయిర్‌స్టయిల్ సాధన చేస్తోంది భానుమతి. తాను మరునాడు వెళ్ళబోయే పేరంటం కోసం.

అప్పుడే వచ్చి గుమ్మందగ్గర నిలబడి ఆమెవంక ఆశ్చర్యంగా చూస్తూనే 'అమ్మాయ్'—అని పిలిచారు శివకామయ్యగారు—

దువ్వెన డ్రెస్సింగ్ టేబిల్ మీదే వదిలి పెనక్కివచ్చి 'కూర్చోండి బాబాయిగారూ!' అన్నది భానుమతి—

నిధి చాలా సుఖమా ?

'మా పెద్దమ్మాయి భర్త పోయాడనే వార్త చెప్పే వుంటాను. దానికి రావల్సిన ఆస్తికి పేచీ లొచ్చినట్లు వుత్తరం వచ్చిందమ్మా— నేను వెళ్ళి అక్కడో నెల రోజులువుండి అదంతా సెటిల్ చేసి అమ్మాయినిక్కడికి తీసుకు రావాలను కుంటున్నానమ్మా! మరి ఈ నెలరోజులూ షాపు మూసివేస్తే మనకి చాలా నష్టం—' అన్నారాయన సందేహిస్తూ!

'పోనీ మీకు నమ్మకస్థులైనవారి నెవరి నైనా వుంచి వెళ్ళండి—'

'అదే ఆలోచించానమ్మా—నీ కెవరైనా తెలిస్తే — పోనీ మీ బంధువులెవరైనా వుంటే చెప్పు—'

'నాకెవరున్నారు బాబాయ్—పోనీ నేనే వెళ్ళి కూర్చోనా ఏం?' అని నవ్వింది భానుమతి.

వాకిట్లో ఆగింది అనుపమాదేవి కారు —అనుపమాదేవి వెనక రఘుపతి కూడా వున్నాడు,

చాలా నీట్‌గా ముస్తాబయి వున్నాడు. ఇద్దరూ వరండాలో కుర్చీల్లో కూర్చున్నారు. శివకామయ్యగారి వెనక భానుమతి వచ్చింది.

'నే వెడతానమ్మాయ్—ఏ సంగతీ రేపు చెప్పుకుందాం—' అని వెళ్ళబోయారాయన.

'వుండండి బాబాయ్ కాఫీ తీసుకొని వెడుదురుగాని—' అని ఆయన్ని కూర్చో పెట్టి, 'ఈయన తండ్రిలాంటివారు—మా మెడికల్‌షాపు మూడేళ్ళుగా ఒక్క చేతిమీదుగా చూస్తున్నారు. పాపం ఓ నెల రోజులు ఎక్కడికో వెళ్ళవలసిన పని వచ్చింది—ఎవర్ని పెట్టి వెళ్ళాలా అని మథనపడుతున్నారు—' అన్నది భానుమతి.

కాఫీ తీసుకుని వెళ్ళారు శివకామయ్యగారు.

అనుపమాదేవి (పూర్వాశ్రమంలో అన్నపూర్ణమ్మగారుట!) చాలాసేపు కబుర్లు చెప్పింది. ఆమె ఎస్కార్ట్ రఘుపతి కూడా మాట్లాడాడు. చక్కగా మాట్లాడే నేర్పుంది. మాట్లాడేటప్పుడు అతని చెంపలు ఆకుపచ్చగా లేత తమలపాకులంత సున్నితంగా వుండడం గమనించింది భానుమతి.

'నాకూ ఏదైనా బిజినెస్ చేయాలనుంది. ముందు కొంచెం అనుభవం వుండాలిగదా! మీ మందుల షాపులో నన్ను వుంచుకో కూడదూ! జీతం ఏమీ అక్కర్లేదు. పని నేర్చుకోడానికి!' అన్నాడతను వెళ్ళబోతూ.

'మంచి ఐడియా తమ్ముడూ! తప్పకుండా వుంచుకోండి. కొంచెం వాళ్ళేనా వొంగుతుంది' అన్నది అనుపమాదేవి.

భానుమతి ఏమీ సమాధానం చెప్పలేదు. రాత్రి భోజనంచేస్తూ అనుకుంది 'ఏమైతేనేం! తెలిసినవాడేకదా! పైగా స్నేహితుడుకూడానూ!' అని.

మరునాడు సాయంత్రం రఘుపతిని తీసుకువెళ్ళి షాపు చూపించి స్టాక్‌లిస్ట్ యిచ్చి, కొన్ని సలహాలూ తాళం చెవులూ యిచ్చి 'ఆమె మంచివారు—ఆమెని మోసం చేయడం మనకి న్యాయంకాదు. నేనేస్థితిలో ఈ షాపు అప్పగించానో అలాగే మీరు నాకు తిరిగి వప్పగించాలి. ప్రతిరోజూ రాత్రి తాళం చెవులు తీసుకుని వెళ్ళి అమ్మాయి కివ్వాలి. ఆరోజు అమ్మకం ఎంతో చెప్పాలి. క్యాష్ హాండోవర్ చెయ్యాలి. ఏ మందులు తెప్పించడానికైనా ఆవిడ సంతకం లేనిదే వీల్లేదు' అన్నారు శివకామయ్యగారు.

*   *   *

సాయంత్రానికి వీడ్కోలు యివ్వడానికి రాత్రి వస్తోంది. ఇంట్లో దీపాలన్నీ వెలి

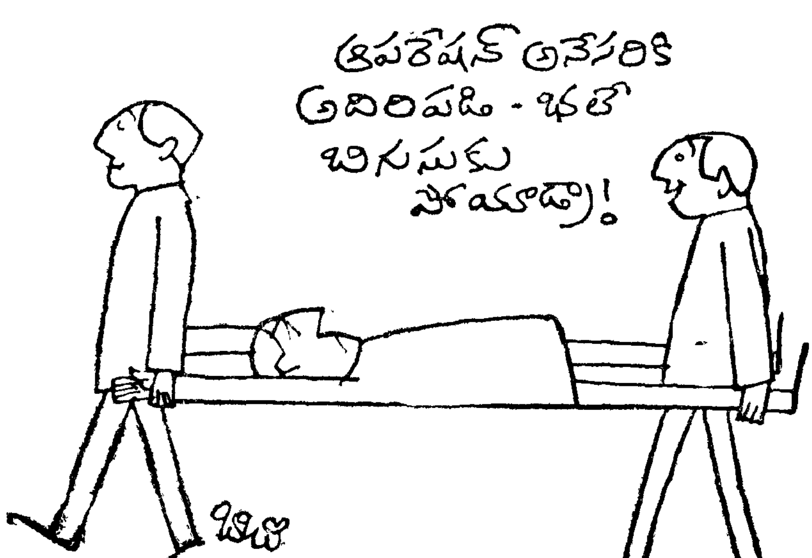

గారి వెంకాయమ్మగారికి వంటకాలు పురమాయించి నవల చదువుకుంటూ వరండాలో కూర్చుంది భానుమతి.

'అమ్మగారూ ఇదిగో తాళం చెవులు' ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగింది. అదేం సంబోధన? రఘుపతి తాళంచెవులు టీపాయ్‌మీద పెట్టి నవ్వుతూ నిలబడ్డాడు.

'ఓ! మీరా! కూర్చోండి అదేమిటలా పిలిచారు?'

'ఇంకేమననూ? అమ్మాయిగారూ? అనేదా'?

'ఎంత చతురులండీ మీరు! అన్నట్లు ఇవాళ అప్పుడే షాపు మూసేశారేం?'

'తల నొప్పిగా వుందని — రేపటినుంచి తొమ్మిది గంటల దాకా తీసే వుంచుతాను లెండి—'

'దానికేం లెండి-కాఫీ త్రాగి వెళ్ళండి తల నొప్పి తగ్గుతుంది—'

రఘుపతి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు అతని దగ్గర సన్నని సెంటువాసన గాలిలో తేలి వస్తోంది. నాజూకైన వాసన!

'రేపూ...' అనేసి ఏదో చెప్పబోయి ఆగిపోయాడు.

'చెప్పండి—

'నేనూ అక్కా సెకండ్ షోకి వెళ్ళాలనుకున్నాం— భానుమతి పిక్చర్లంటే నాకు చాలా యిష్టం. ఆ పేరులోనే ఏదో

నిధి చాలా సుఖమా?

ఆకర్షణ వుంది—'

భానుమతి తల ఎత్తి అతని వంక వింతగా చూసింది. ఏమీ అనలేకపోయింది.

'మీరూ రాకూడదూ? అక్క అడగమంది—'

'అలాగే—' ఆ మాట అన్న తర్వాత తనే ఆశ్చర్యపోయింది. తిరిగి వెనక్కి తీసుకునే వీలులేదు.

'నేను వెడతానండీ—'

'మంచిది.'

అతను వెళ్ళిపోయాడు.

వెళ్ళిన వైపే చూస్తూ కూర్చుంది భానుమతి.

అతని తెల్లని ముఖం ఆకుపచ్చని సిరలు తేలే చెంపలు. పొడుగ్గా బలంగా వుండే వేళ్ళు. అన్నీ కళ్ళముందు కదులుతున్నాయి.

చదువుతూన్న నవల విసుగనిపించింది.

భోజనం సహించలేదు — మెదడులో కలవరం—హృదయంలో బరువు—మనస్సు పొగలు ముసిరిన దీపంలా తయారైంది. నిద్ర పట్టని రాత్రి ఆలస్యంగా తెల్లవారింది. తొమ్మిది గంటలకే తాళం చెవుల కోసం వచ్చాడు రఘుపతి...

'కూర్చోండి — వెడుదురుగాని' అన్నది భానుమతి.

'టిఫిన్ పెట్టి పంపడానికా? మీ ఆతిథ్యానికో నమస్కారం బాబోయ్! నా డైజెషన్ చెడగొట్టకండి—' అంటూనే కూర్చున్నాడు.

సినిమా చూస్తున్నంతసేపూ అతనేదో మాట్లాడుతూనే వున్నాడు. అనుపమాదేవి నవ్వుతోంది. చాలా అమాయకంగా వుండే మనిషి.

థియేటర్‌కి ఆవిడ ఇల్లు చాలా దగ్గర. తను అక్కడ దిగిపోతూ తమ్ముడిని భానుమతి ఇంటివరకూ పంపింది ఆవిడ.

* * *

'రోజూ తాళం చెవులు అప్పగించడానికి వచ్చే అతన్ని మీరు భోజనం చేయమని బలవంత పెట్టడం నాకేం నచ్చలేదమ్మాయిగారూ—మీరేమైనా అనుకోండి.' అన్నది వెంకాయమ్మగారు ఆ రోజు రాత్రి వంటఇల్లు సర్దుకునివచ్చి భానుమతి ప్రక్కన కూర్చుని— ఆరోజే శివకామయ్య గారి దగ్గర్నుంచి వుత్తరం వచ్చింది. కూతురు పరిస్థితి బావుండలేదనీ, ఆమె సంసారం కుదుటపడి ఒక కొలిక్కి రావడానికి ఇంకా నెలరోజులు వ్యవధి కావాలనీ అంతవరకూ తాను రాలేననీ! ఆ విషయం ఆలోచిస్తూ సోఫాకి చేరగిలబడిన భానుమతి వులిక్కిపడి, 'ఏమిటీ? మీ రనేది?' అన్నది.

'ఏం లేదమ్మాయ్‌గారూ, ఆ రఘుపతిగారికి రోజూ మన ఇంట భోజనం దేనికి చెప్పండి!'

'అదా! ఫరవాలేదు లెండి! ఏదో స్నేహపాత్రుడు. నాకుమాత్రం కంపెనీ ఏం వుంది? ప్రతి విషయాన్నీ పచ్చతెర వేసుకుని చూడకూడదు' అన్నది.

'నాదేం వుందమ్మా — నోరూరుకోక అన్నాను — మొన్నమధ్య మీ రింట్లో లేనప్పుడు మీ కోసం సరస్వతిగారూ, ఇంకా ఎవరో ఇద్దరు ఆడవాళ్ళొచ్చారు. వాళ్ళంతా మీ ఇద్దర్నిగురించే మాట్లాడుకున్నారమ్మాయిగారూ — అందుకని అన్నాను-'వెంకాయమ్మగారు నొచ్చుకుంది. వాళ్ళేమి మాట్లాడుకుని వుంటారో వూహించలేనంత తెలివి తక్కువదేం కాదు తను—ఒక్కొక్క సంఘటనను, ఒక్కొక్కన్నూ తమకి తోచినవిధంగ, తమ మన

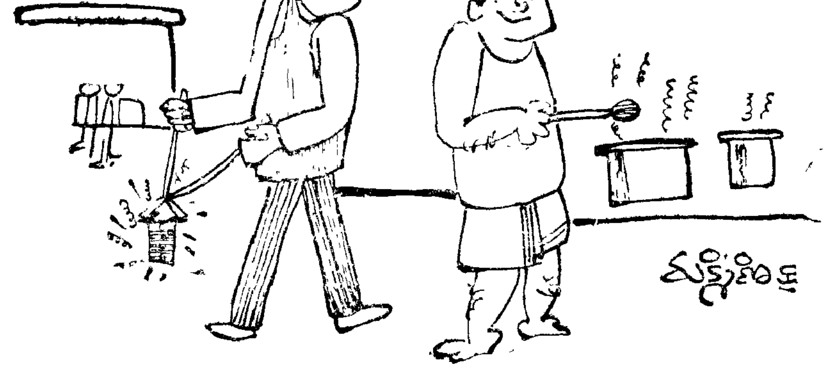

స్నేహితులు నచ్చిన విధంగా మలచుకుని నగిషీలు చెక్కుకుని తమకుతాము చెప్పుకుని, పది మందితో చెప్పి సంతోషిస్తూ వుండడం సహజ లక్షణం చాలామందికి. ఎంత నాజూకూ, సంస్కారం అనే మేలిముసుగులు ధరించి విద్యాధికురాండ్రుగా, సంస్కారవంతులుగా చెలామణీ అవుతూన్నా ఈ సహజగుణం అప్పుడప్పుడూ తలయెత్తి చూసి మళ్ళీ దాక్కుంటూనే వుంటుంది చాలామందిలో.

'స్నేహానికి ఆడ, మగ తేడాలు అంట గట్టడం సభ్యతా?' అని వాళ్ళని అడగ గలిగితే ఎంత బావుండును?' అనుకుంది భానుమతి. కానీ, వెంటనే ఆమెలోని మరొకవ్యక్తి ఎగతాళిగా నవ్వుతూ, 'నిజం చెప్పు—నువ్వు రఘుపతిని కేవలం స్నేహితుడుగా; శ్రేయోభిలాషిగా మాత్రమే చూడ గలుగుతున్నావా? అంతక్రమించిన భావాలేమీ నీలో కలగడం లేదా?' అని ప్రశ్నించింది.

నిజం ఆలోచిస్తే ఆ ప్రశ్నకి 'లేదు' అని జవాబు చెప్పే ధైర్యం ఆమెకి లేదు—పైగా తనని తానే 'నేను యౌవనవతినైన స్త్రీని—ముప్ఫై నిండని ముగ్ధను—సన్యాసినిని కాను — కావాలనే సంకల్పం, దీక్ష లేవు—నా హృదయంలో; ఆకర్షణీయంగా వుంటూ రోజురోజుకూ సన్నిహితుడౌతున్న ఒక యువకుడిపట్ల మరోభావం కలగడం తప్పా?' అనే ప్రశ్న వేసుకుంది ఆమె.

'అయితే అతన్ని వివాహం చేసుకుంటావా?' అని ఎవరైనా ప్రశ్నిస్తే ఏం సమాధానం చెప్పాలి?

ఏం చెప్పాలి?

ఇది తరగని ప్రశ్న!

శ్రుతి తప్పకుండా గడియారం చేస్తున్న చప్పుడులో అదే ప్రశ్న—చీకటి రాత్రిలో గొంతు చించుకుని కీచురాళ్ళు చేసే రోదన ధ్వనిలో అదే ప్రశ్న—ప్రక్కింటి పసిపాప ఏడుపులో సహితం అదే ప్రశ్న!

ఈ సంఘర్షణ భరించే శక్తి తనకి లేదు—ఈ సమస్యకి పరిష్కారం చేయందే తను బ్రతకలేదు.

రేపు అతడినే అడగాలి. ఏమని?

ఓ! రేపు ఆదివారం కదూ?

అయితేనేం! తనే వెళ్ళి అడగవచ్చు—

వెచ్చని కాంతిలో ఉదయకిరణాలు కిటికీలో నుంచి చొచ్చుకుని వచ్చాయి. వెంకా

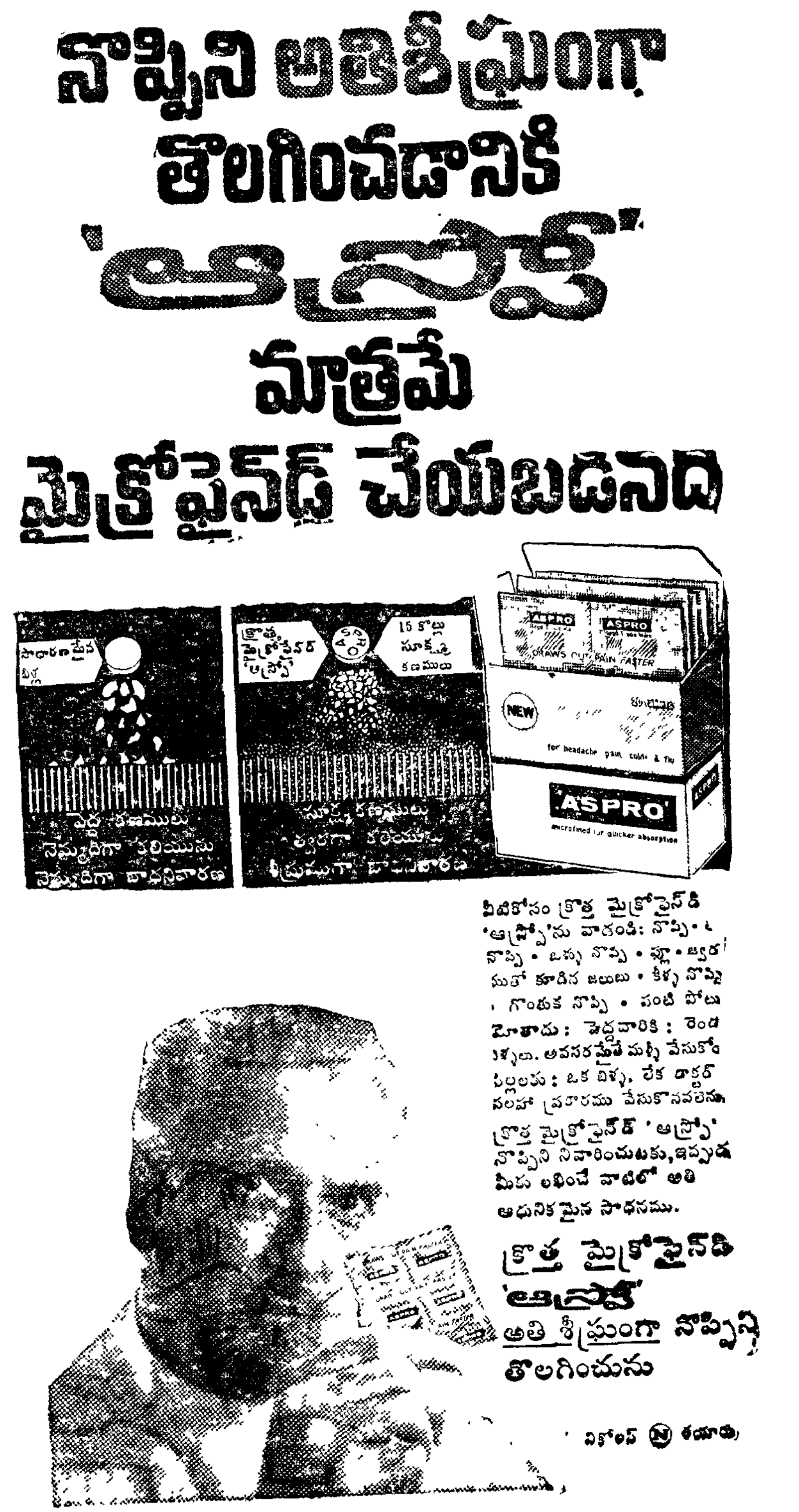

నిధి చాలా సుఖమా?

అమ్మగారు కలుపుతూన్న కాఫీ ఫ్లేవర్ గాలిలో తేలి వస్తోంది.

ఆనందంగా తెల్లవారడం అంటే అదే కాబోలు!

స్నానంచేసి బీరువాదగ్గరకొస్తే ఏ చీర కట్టుకోవాలో తెలియకపోయింది. లేత గులాబిరంగు బెనారస్ చీర అంటే చాలా యిష్టం. దానిమీద ముదురు ఆకుపచ్చ జాకెట్టు వేసుకుంటే అప్పుడే విడిచిన గులాబి మొగ్గలా వుంటుంది తన లావణ్యం. ముస్తాబు పూర్తయ్యేసరికి పది గంటలైంది.

'ఇదిగో వామ్మగారూ! ఇవాళ మనింటికి ఇద్దరు అతిథులు వస్తారు భోజనంలోకి స్వీట్ ఏదైనా చేయండి. గులాబ్‌జాం చేయగలిగితే నయమే—'. అని పురమాయించి బైటపడింది.

క్రమం తప్పకుండా సాగిన నడక అనుపమాదేవి ఇంటి మెట్ల వద్ద ఆగి పోయింది.

లోపలినుంచీ వాగ్వాదం.

సందేహాస్పదంగా పాదాలు ఆగిపోయాయి.

'నువ్వెంతైనా చెప్పు—నాకే మాత్రం యిష్టంలేదు—ఇది మన సంప్రదాయానికి విరుద్ధం. ఈ మాట వింటే అమ్మ గుండె పగిలిపోతుంది.'

అనుపమాదేవి కంఠంలో ఆవేశమే కాదు. ఆగ్రహంకూడా వున్నది—

'కావల్సినంత ఆస్తి—మనం తపస్సు చేసినా సంపాదించలేం — నేనేమైనా సరే ఆవిడ్ని విడిచిపెట్టను — పెళ్లిచేసుకు తీరాను—'

రఘుపతిలో పట్టుదల—

'నిక్షేపంగా నాలుగువేల కట్నంతో వచ్చిన ఒంగోలు సంబంధం చేసుకుని సంసారం చక్కపెట్టుకో రఘూ—కాదని పన్లు చెయ్యకు—' అర్థింపు—

'నాలుగువేలు ఏ మూలకి అక్కయ్యా! నా జన్మంతా దాంతోనే గడుస్తుందా? పెళ్లాం పిల్లలూ ఏం పెట్టుకుని తింటారు తరువాత!

అలాంటి రొంపిలో ఇరుక్కోడం నా కిష్టంలేదు. ఈమెని చేసుకుంటే విధవా వివాహం చేసుకున్న కీర్తి, కావాల్సినంత ఆస్తీ రెండూ దక్కుతాయి — డిగ్రీలూ, పొలాలు లేనివాణ్ణి కనా అని నన్నింత తెలివి తక్కువవాడిగా జమకట్టకు—' నవ్వాడు రఘుపతి. ఆ నవ్వులో ఎన్నెన్నో సౌధాలు విరిగిపడి, ఎంతోమంది చేస్తూన్న హాహాకారాలు వినిపిస్తున్నాయి. చెవులు గింగురుమంటూన్నాయి. కళ్లు తెరచుకుని వున్నా చుట్టూ చీకటి—చిమ్మచీకటి.

వెనక్కి తిరిగి, గేటుదాటి మరెన్నడూ ఆ ఇంటికి తిరిగి రాకుండా నిశ్చయించిన ఆ వ్యక్తిని అక్కా తమ్ముళ్లిద్దరూ చూడనే లేదు.

మరునాడు ఉదయం తాళం చెవుల కోసం వచ్చిన రఘుపతికి వెంకాయమ్మ గారిలా చెప్పారు.

'అమ్మాయి రాత్రి అత్తగారి వూరు వెళ్లింది. షాపు ఓనెల మూసివుంచినా ఫరవాలేదు అని చెప్పమన్నారు. ఎప్పుడు వస్తారో నాకు చెప్పలేదు' అని.

* * *

'ఈ పిల్లలెవరు భానుమతిగారూ!' అని ఆశ్చర్యంగా ప్రశ్నించింది జ్యోత్స్నదేవి ఆరోజు సాయంత్రం భానుమతిని చూడడానికివచ్చి...

'పిల్లలా? వాళ్లా శివకామయ్యగారి మనుమరాళ్లు. తండ్రిపోయారు. వున్న కొంచెం ఆస్తి చిక్కుల్లోపడిపోయింది. తల్లి మంచం ఎక్కింది. చక్కని చుక్కలు. నేను పెంచుకుంటున్నాను. నా ఆస్తి సద్వినియోగం చేయాలనే తలంపుతో!' అని చెప్పింది భానుమతి ●

ఇంతవరకు నేచెప్పిందేంటంటే